

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜ. ΚΑΡΑΓΗΓΓΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ
1935

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Α. της Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

νὰ ἐπαναλάβω ὅσα ἀνωτέρω εἶπα περὶ μεγαλοπραγμοσύνης, καὶ ὅσα εἰς τὴν βιβλιοκρισίαν μου ἐξέθεσα περὶ μηχανικότητος εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐπισχότησιν.

Καὶ τώρα κάτι ἄλλο: Ὁ Γ. μου ἀναφέρει συνεχῶς τὸν ἐν τέλει Πίνακα τῆς ὕλης. Ὁμολογῶ, ὅτι μὲ τὸν Πίνακα αὐτὸν καὶ μὲ τὸ εὐρητήριο θὰ εὖρη κανεῖς ὅ,τι ζητεῖ. Θὰ τὸ εὖρη ἀκόμη καὶ ἂν διεξέλθῃ τὸ ὅλον φυλλάδιον 500 ἀριθμοὶ δὲν εἶναι κάτι τρομερόν. Ὅσοι μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν ἠμποροῦσε νὰ ἐλείπαι καὶ ἡ διαίρεσις εἰς τὰ 6 κεφάλαια καὶ οἱ πίνακες. Ἡ συζήτησις ὅμως δὲν εἶναι, ἂν θὰ εὖρη κανεῖς κάτι ἢ ὄχι ἀλλὰ π ὡ ς θὰ τὸ εὖρη καὶ μὲ πόσῃ ἀπώλειαν κόπου καὶ χρόνου.

Με ἀγάπην
Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ

Λογοτεχνία καὶ Βιβλιογραφία

Φίλη «Νέα Ἑστία».

Με πολὺ λόγα, σχετικῶς, λόγια θ' ἀσχοληθῶ, ἂν μοῦ ἐπιτρέψῃς, μ' ἓνα σημεῖο τοῦ προχθεσινοῦ μικροῦ ἀρθρου τοῦ κ. Ν. Τωμαδάκη («Βιβλιογραφικά ἀμφισβητούμενα», Δεκαπενθήμερον τοῦ προηγ. τεύχους, σελ. 197-199).

«Γνώμη τῶν λογοτεχνῶν, γράφει ἐκεῖ ὁ κ. Τωμαδάκης, εἶναι πὸς μονάχα οἱ δικές τους ἐργασίες ἔχουν ἀξία, καὶ μονάχα αὐτὲς πρέπει νὰ ἐκτιμῶνται, σὰν δημιουργικὲς ποὺ εἶναι.» Χωρὶς καμμιά δυσαρέσκεια καὶ ἀπὸ πραγματικὴ περιέργεια, θὰ παρακαλέσω ἐν πρώτοις πολὺ τὸν κ. Τωμαδάκη, ἂν θέλῃ, νὰ σαφηνίσῃ — πότε καὶ ἀπὸ ποιῶν λογοτέχνην ἐδιάβασε ἢ ἀκούσε παρόμοιους ἰδέες· γιατί ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἔτυχε νὰ τις ἀκούσω ἢ νὰ τις διαβύσω, καὶ φοβοῦμαι πολὺ πὸς ἀδικεῖ ἀόριστα μερικὸν ἀνθρώπου, σηματοδοτώντας ἀπλῶς ἐν' ἀπὸ τὰ ὄχι ἀσυνήθιστα «πλάσματα» τοῦ νοῦ, ποὺ συχνὰ ἢ ἀπόστασις (ὁ κ. Τωμαδάκης μένει στὴν Κρήτη) κ' ἡ ἀπογοήτευσή τὰ δημιουργοῦν, χωρὶς νὰ νὰ ὑπάρχουν στὴν πραγματικότητα καθόλου.

Ἀληθινά, Λογοτεχνία καὶ Βιβλιογραφία διαφέρουν. Νομίζω μάλιστα ὅτι Λογοτεχνία ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς Βιβλιογραφία, ὄχι ὅμως καὶ Βιβλιογραφία χωρὶς Λογοτεχνία. — Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ πάρωμε ἔτσι τὸ ζήτημα. Καθόλου! Τὸ σωστὸ εἶναι νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Λογοτεχνία εἶναι μιὰ Τέχνη, κ' ἡ Βιβλιογραφία μιὰ Ἐπιστήμη. Σωστὸ εἶναι ἀκόμη νὰ προσθέσωμε ὅτι ἡ Λογοτεχνία εἶναι ἡ δημιουργία καὶ ἡ Βιβλιογραφία εἶναι ἡ φιλολογία τῆς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν πρᾶγμα φυσικό, ἀλλ' οὔτε καὶ δίκαιο, νὰ συγχίζονται τὰ ὄριά τους. Ἄν ἓνας λογοτέχνης ἀφήσῃ τὸ πρωτότυπὸ τοῦ ἔργου κ' ἀρχίσῃ νὰ συλλέγῃ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων, τοῦτο εἶναι ἄσυνήθιστον δὲν ἠμποροῦμε δηλαδὴ νὰ τὴν ἀξιῶσωμε. Πολὺ περισσότερο, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀξιῶσῃ ὁ κ. Τωμαδάκης, ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ εἶναι λογοτέχνης καὶ ἐνῶ εἶναι ἐπιστήμων, ἀσχολεῖται ἐν τούτοις μὲ τὴ Βιβλιογραφία μόνον «σὰν ἐρασιτέχνης», κ' ἐπειδὴ «ἡ ἐργασία τοῦ τὸν ἀναγκάζει ν' ἀποθησαυρίζῃ σολωμικά ἢ κρητικά

δελτία», καθὼς ὁ ἴδιος λέγει στὸ δεύτερο σημεῖο τοῦ ἀρθρου του — καὶ μάλιστα προσθέτει (σὲ ὑποσημείωση): «δὲν ἔχω καμμιά σχετικὴ (= βιβλιογραφικὴ) διάθεση: ἔχω δουλειὰ στὴν Κρήτη μπροστά μου, κ' ὄρεξη γιὰ αὐτήν».

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, φίλη «Νέα Ἑστία»! Δὲν εἶναι τόσον ἱψηλῆς περιοπῆς ὁ λόγος ποὺ δὲν ἀφήνει τοὺς σύγχρονους λογοτέχνης ν' ἀσχοληθοῦν μ' ἐργασίες βιβλιογραφικὰς ἀλλ' εἶναι πολὺ πεζότερος, κ' ὁ κ. Τωμαδάκης ὠρισμένως τὸν ξέρει καλά. Εἶναι ὅτι τοὺς λείπει ὁ καιρὸς! Τοὺς λείπει ὁ καιρὸς ν' ἀσχοληθοῦν ἀκόμη καὶ μὲ τὸ ἴδιον τὸ λογοτεχνικὸν ἔργο, νὰ συγκεντρώσουν καὶ τὰ δικὰ τους ποιήματα ἢ διηγήματα... Οἱ «λογοτέχνης» ἐργάζονται — ὑπάλληλοι, δημόσιοι ἢ ἰδιωτικοί, δημοσιογράφοι, μεταφρασταί: καὶ, ὅ,τι κάνουν οἱ σχετικῶς καλύτεροι ἀπ' αὐτούς, εἶναι, μὰ τὴν ὀλιθία, πολὺ! Γιατί μόνον ἀπὸ τὶς ὥρες τῆς «σχολῆς» τῶν, τὶς Κυριακὰς, τὶς ἐορτὰς, θὰ κατορθώσουν νὰ κλέψουν ὀλίγες, γιὰ νὰ γράψουν. Ὁ κ. Κασιμπάλης μὲ τὴ «συγκινητικὴ», ὅπως τὴν λέγει ὁ κ. Τωμαδάκης, καὶ γόνιμη βιβλιογραφικὴ φιλοδοξία, ἔχει ὅμως (ὁ μοναδικὸς ἀνάμεσα σὲ ὅλους μας) καὶ ὅλον τὸν καιρὸν νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ.

Ἀπασχολημένος, ἂν καὶ «λογοτέχνης», μὲ τὸ θέμα ὀλίγο πρὶν ἀπὸ τὸν κ. Τωμαδάκη (περιοδικὸ «Λόγος», 1930, τεῦχος 1), ἔγραψα, πρὸ τεσσαρῶν χρόνων, ὅτι, ἀκριβῶς γιὰ τοῦτον τὸ λόγο, ἡ βιβλιογραφία εἶναι κλῆρος ποὺ πέφτει στὶς ἑλληνίδες: ἐννοῶσα π. χ. τὴν κ. Ἀλκή Θρούλο, τὴν κ. Ταρσοῦλη, τὴν κ. Μινώτου, τὴν κ. Β. Μητσοτάκη ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ ἄλλες πολλὰς: γιατί ἔχουν τὸν καιρὸν δικὸν τους. — Ἀπὸ χρόνια ὅμως ἀργότερα, μὲ Ὑπομνήματα καὶ μ' ἐνέργειες προσωπικὰς, ἐπρότεινα καὶ στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας καὶ στὴν Ἀκαδημία τὴν ἰδρυση κρατικῆς Βιβλιογραφικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ ἱεραρχικὴ τάξις τῶν πραγμάτων μ' ἐμποδίζει νὰ μιλήσω γιὰ τὴν τύχη ποὺ ἔλαβαν τὰ Ὑπομνήματά μου στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας. Ὅσο γιὰ τὴν Ἀκαδημία, ἠμπορῶ ἄφοβα νὰ πῶ ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς δύο Γενικοὺς Γραμματεῖς τῆς — ἐννοῶ τὸν Σ. Μενάρδο καὶ τὸν Δ. Λιγνίτη — δὲν εἶχε τὴ διάθεσιν νὰ κάμῃ τίποτε, μολονότι δὲν ἐλείπαι πολλὰ κατάλληλα πρόσωπα. Ὁ Δ. Λιγνίτης μ' ἐθεώρησε, βέβαια, γιὰ «μαλλιαρό», καὶ μὲ τὸν φιλοφρονητικὰ του ὀλιγόστιχα μοῦ ἔδωκε νὰ ἐννοήσω ὅτι πρέπει νὰ τὸν ξεφορτώσωμαι. Ὁ Σ. Μενάρδος εἶχε τὴ φιλοδοξίαν τῶν «οἰκονομιῶν», γιὰ ν' ἀύξῃ τὴν περιουσίαν τῆς Ἀκαδημίας σὲ ἑξήντα ἑκατομμύρια...

Ἀλλὰ, βιβλιογραφικὰς καὶ ἄλλες πνευματικὰς ἐργασίας θὰ γίνωνται, ὅταν οἱ φιλοδοξίες τῶν ἐπιστημόνων ποὺ διευθύνουν τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα γίνωνται κ' αὐτὲς πνευματικὰς, κ' ὄχι μόνον περιουσιακὰς, ἢ κτηριακὰς, ὅπως εἶναι τώρα πρὸς τὸ παρόν, θὰ γίνονται «πανεπιστημιακὰς πόλεις» ἀπὸ μετὰν ἀρμέ, ἢ λέσχης ποὺ ὁ μισὸς τους χώρος θὰ ἐνοικιάζεται σὲ κοιμητήρια, σιδηροπολεῖα καὶ κινηματογράφους.

Φιλικώτατα
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ